

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 185 (XXIX) — Nr. 878

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 8 noiembrie 2017

SUMAR

	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 436 din 22 iunie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (5) și alin. (8) din Codul de procedură penală	2–4
Decizia nr. 446 din 22 iunie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (6) și alin. (8) din Codul de procedură penală	4–6
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 23 din 19 septembrie 2017 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală)	7–16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 436**

din 22 iunie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (5) și alin. (8) din Codul de procedură penală

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Cristina Teodora Pop	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Cosmin Grancea.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (5) și alin. (8) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Constantin Caraș în Dosarul nr. 2.849/229/2015 al Judecătoriei Fetești, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.182D/2016.

2. La apelul nominal se constată lipsa părților. Procedura de citare a fost legal îndeplinită. Magistratul-asistent referă asupra faptului că, la dosarul cauzei, autorul excepției a depus o cerere de acordare a unui nou termen în vederea pregătirii apărării, arătând, totodată, că are probleme de natură medicală. Prin aceeași cerere, se solicită și comunicarea actelor din dosar.

3. Reprezentantul Ministerului Public solicită respingerea cererii de acordare a unui nou termen.

4. Curtea respinge cererea de acordare a unui nou termen, întrucât încheierea de sesizare a Curții Constituționale cu prezenta excepție de neconstituționalitate este din data de 9 iunie 2016 și, prin urmare, autorul excepției a avut la dispoziție suficient de mult timp pentru pregătirea apărării.

5. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate, ca neîntemeiată. Se arată că, în cazul în care procurorul dispune o soluție de netrimitere în judecată, acesta nu formulează o acuzație în materie penală, neimpunându-se asigurarea dublului grad de jurisdicție.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

6. Prin Încheierea nr. 22 din 9 iunie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 2.849/229/2015, **Judecătoria Fetești a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 341 alin. (5) și alin. (8) din Codul de procedură penală**, excepție ridicată de Constantin Caraș într-o cauză având ca obiect soluționarea unei plângeri formulate de autorul excepției împotriva unei ordonanțe de clasare.

7. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că prevederile art. 341 alin. (5) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale, întrucât reglementează soluționarea plângerilor împotriva soluțiilor procurorului de neurmărire sau de netrimitere în judecată printr-o procedură

lipsită de contradictorialitate, fără participarea părților. Se susține, totodată, că dispozițiile art. 341 alin. (8) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale și neconvenționale, întrucât nu prevăd o cale de atac împotriva hotărârilor pronunțate de instanțe în soluționarea plângerilor împotriva soluțiilor de netrimitere în judecată, încălcând, în acest fel, condiția dublului grad de jurisdicție în materie penală.

8. **Judecătoria Fetești** opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Cu privire la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (5) din Codul de procedură penală, se arată că textul criticat reglementează o procedură de soluționare a plângerii împotriva soluțiilor de neurmărire sau de netrimitere în judecată ale procurorului pe baza unor susțineri scrise ale părților, în condiții de contradictorialitate, cu asigurarea garanțiilor procesuale specifice drepturilor fundamentale invocate de autorul excepției. Referitor la pretinsa neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (8) din Codul de procedură penală, se susține că reglementarea căilor de atac este de competența exclusivă a legiuitorului, conform dispozițiilor art. 126 și art. 129 din Constituție. Se invocă jurisprudența Curții Constituționale referitoare la dispozițiile art. 278¹ alin. 10 din Codul de procedură penală din 1968, care este aplicabilă și în prezenta cauză.

9. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

10. **Guvernul** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se face trimitere la soluția și considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 599 din 21 octombrie 2014, prin care a fost respinsă ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate analizată, despre care se susține că sunt aplicabile *mutatis mutandis* și în prezenta cauză.

11. **Avocatul Poporului** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Arată că își menține punctele de vedere care au fost reținute de Curtea Constituțională prin deciziile nr. 139 din 12 martie 2015, nr. 58 din 24 februarie 2015 și nr. 599 din 21 octombrie 2014.

12. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

13. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

14. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art. 341 alin. (5) și alin. (8) din Codul de procedură penală, care au următorul cuprins: „(5) *Plângerea se soluționează în camera de consiliu, cu participarea procurorului, prin încheiere motivată, pronunțată în camera de consiliu. Neprezentarea persoanelor citate conform alin. (2) nu împiedică soluționarea plângerii. [...]*”

(8) *Încheierea prin care s-a pronunțat una dintre soluțiile prevăzute la alin. (6), alin. (7) pct. 1, pct. 2 lit. a), b) și d) și alin. (7¹) este definitivă.”*

15. Se susține că textele criticate contravin dispozițiilor constituționale ale art. 16 referitoare la egalitatea în drepturi, art. 21 privind accesul liber la justiție, art. 24 referitor la dreptul la apărare și art. 52 cu privire la dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică, precum și art. 2 din Protocolul nr. 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitor la dublul grad de jurisdicție în materie penală.

16. Examinând excepția de neconstituționalitate, referitor la pretinsa neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (8) din Codul de procedură penală, Curtea reține că acestea au mai fost supuse controlului de constituționalitate, prin raportare la critici de neconstituționalitate similare, fiind pronunțate, în acest sens, numeroase decizii, dintre care, cu titlu de exemplu, sunt reținute Decizia nr. 384 din 7 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 534 din 15 iulie 2016, Decizia nr. 453 din 28 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 908 din 11 noiembrie 2016, Decizia nr. 755 din 13 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 95 din 2 februarie 2017, și Decizia nr. 789 din 15 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 132 din 21 februarie 2017, prin care a fost respinsă, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate invocată.

17. Prin Decizia nr. 755 din 13 decembrie 2016, Curtea a reținut că încheierea prin care s-a pronunțat una dintre soluțiile prevăzute la art. 341 alin. (6) și la alin. (7) pct. 1, pct. 2 lit. a), b) și d) din Codul de procedură penală este definitivă, însă acest fapt nu este de natură a afecta constituționalitatea prevederilor invocate, deoarece stabilirea competenței instanțelor judecătorești și instituirea regulilor de desfășurare a procesului, deci și reglementarea căilor de atac, constituie atributul exclusiv al legiuitorului. Astfel, Curtea a constatat că atât art. 129, cât și art. 126 alin. (2) din Constituție fac referire la „*condițiile legii*” atunci când reglementează exercitarea căilor de atac, competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată urmând a fi prevăzute „*numai prin lege*”. S-a reținut, totodată, că dispozițiile art. 341 alin. (8) din Codul de procedură penală nu aduc atingere dreptului la apărare prevăzut de art. 24 din Legea fundamentală și nici accesului liber la justiție și dreptului la un proces echitabil, consacrate de art. 21 din Constituție și art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, întrucât nu înlătură posibilitatea de a beneficia de drepturile și garanțiile procesuale instituite prin lege, în cadrul unui proces judecat de către o instanță independentă, imparțială și stabilă prin lege, într-un termen rezonabil. De asemenea, Curtea a constatat că nicio prevedere a Legii fundamentale și a actelor normative internaționale invocate de autoarele excepției nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în orice cauză. Astfel, Curtea a reținut că art. 129 din Constituție stipulează că părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac numai în condițiile legii. Totodată, s-a constatat că, având în vedere natura cauzelor reglementate prin dispozițiile art. 340 și art. 341 din Codul de procedură penală, în care nu se judecă infracțiunea care a format obiectul cercetării sau urmăririi penale, ci soluția de neurmărire sau netrimitere în judecată dispusă de procuror, prevederile art. 2 privind dreptul la două

grade de jurisdicție în materie penală din Protocolul nr. 7 la Convenție nu sunt aplicabile. De asemenea, prevederile art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu au aplicabilitate în cauza de față, întrucât dreptul la un recurs efectiv este distinct de dreptul la exercitarea unei căi de atac împotriva unei hotărâri judecătorești. Totodată, eliminarea căilor de atac în această materie este justificată de caracterul special al procedurii instituite de prevederile art. 340 și art. 341 din Codul de procedură penală, legiuitorul urmărind să asigure celeritatea procedurii și obținerea în mod rapid a unei hotărâri definitive prin care să fie exercitat controlul judiciar cu privire la soluția procurorului.

18. Referitor la pretinsa încălcare, prin prevederile art. 341 alin. (8) din Codul de procedură penală, a dispozițiilor art. 16 din Constituție, prin Decizia nr. 384 din 7 iunie 2016, Curtea a constatat că textul criticat nu este contrar principiului egalității în drepturi, deoarece instituirea prin acesta a unor reguli speciale de procedură, în ceea ce privește căile de atac, se aplică în mod egal tuturor persoanelor aflate în situații identice sau similare (a se vedea Decizia nr. 233 din 7 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 416 din 11 iunie 2015, paragraful 16).

19. Prin aceeași decizie, anterior citată, Curtea a constatat că dispozițiile art. 52 din Constituție nu au incidență în cauză.

20. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură a modifica jurisprudența Curții, atât soluția, cât și considerentele deciziilor anterior arătate sunt aplicabile și în prezenta cauză.

21. Referitor la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (5) din Codul de procedură penală, Curtea reține că, prin Decizia nr. 599 din 21 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 886 din 5 decembrie 2014, a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (5) din Codul de procedură penală și a constatat că soluția legislativă potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra plângerii „*fără participarea petentului, a procurorului și a intimaților*” este neconstituțională. Pentru a pronunța această soluție, Curtea a reținut, în esență, că judecarea plângerii fără participarea părților, subiecților procesuali principali și a procurorului contravine dreptului la un proces echitabil în componentele sale referitoare la contradictorialitate și oralitate, întrucât dispozițiile art. 341 alin. (5) din Codul de procedură penală nu permitau comunicarea către aceștia a documentelor care sunt de natură să influențeze decizia judecătorului și nu prevede posibilitatea de a discuta în mod efectiv observațiile depuse în fața instanței. Odată citate, însă, toate părțile, inclusiv petentul, au posibilitatea să ia cunoștință despre desfășurarea procedurii în fața judecătorului de cameră preliminară și au dreptul să consulte toate documentele existente în dosarul cauzei, fiindu-le asigurate în acest fel toate drepturile și garanțiile procesuale pe care dreptul la un proces echitabil le presupune în faza procesuală analizată.

22. Totodată, prin Decizia nr. 599 din 21 octombrie 2014, s-a reținut că, așa cum rezultă din art. 341 alin. (2) din Codul de procedură penală, un exemplar al plângerii formulate este comunicat procurorului și părților. Or, ținând seama de art. 32 din Codul de procedură penală, persoana vătămată și suspectul, în calitate de subiecți procesuali principali, nu aveau posibilitatea de a-și face apărarea cu privire la susținerile petentului, deoarece acestora nu li se comunică un exemplar al plângerii. De asemenea, în situația în care nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală, subiecții procesuali principali erau privați de dreptul la un proces echitabil prin aceea că, necunoscând conținutul plângerii, nu pot întreprinde niciun fel de demersuri în apărarea intereselor lor legitime. Așa fiind, Curtea a statuat că aceste neajunsuri pot fi acoperite în măsura în care judecătorul de cameră preliminară se va pronunța asupra plângerii în cadrul

unei proceduri contradictorii și orale. În acest context, Curtea a constatat că un aspect fundamental al dreptului la un proces echitabil constă în faptul că urmărirea penală trebuie să aibă un caracter contradictoriu și să existe o egalitate a armelor între acuzare și apărare, sens în care, prin absența dezbaterilor contradictorii, petentul, partea civilă, partea responsabilă civilmente, suspectul sau persoana vătămată nu numai că nu pot, asemeni persoanei care a avut calitatea de inculpat, să formuleze cereri și să ridice excepții cu privire la legalitatea administrării probelor ori a efectuării urmăririi penale, dar nu pot contesta în niciun fel aceste cereri sau excepții, cu atât mai mult cu cât, potrivit art. 374 alin. (7) teza întâi din Codul de procedură penală, probele administrate în cursul urmăririi penale și necontestate de părți nu se readministrează în cursul cercetării judecătorești. De aceea, în condițiile în care persoanele interesate ar fi citate, ar avea posibilitatea să se prezinte la dezbateri și, prin urmare, ar putea beneficia de dreptul de a-și exprima opiniile și de a răspunde nu numai la aspectele relevate reciproc, dar și la eventualele întrebări ale judecătorului de cameră preliminară.

23. Distinct de cele reținute prin Decizia nr. 599 din 21 octombrie 2014, Curtea constată că, în urma pronunțării acestei decizii, dar anterior invocării prezentei excepții de neconstituționalitate, prin art. II pct. 91 din Ordonanța de urgență

25. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Constantin Caraș în Dosarul nr. 2.849/229/2015 al Judecătoriei Fetești și constată că dispozițiile art. 341 alin. (5) și alin. (8) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Judecătoriei Fetești și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 22 iunie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Cristina Teodora Pop

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 446

din 22 iunie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (6) și alin. (8) din Codul de procedură penală

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Cristina Teodora Pop	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror
Cosmin Grancea.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (6) și alin. (8) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Daniela Vaida în Dosarul nr. 780/84/2016 al Tribunalului Sălaj — Secția penală, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.565 D/2016.

2. La apelul nominal se constată lipsa autoarei excepției. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate, ca neîntemeiată. Cu privire la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (6) din Codul de procedură penală, se arată că susținerile autoarei excepției referitoare la textul criticat nu sunt reale, întrucât, în mod evident, în soluționarea plângerii formulate împotriva soluției procurorului este posibilă schimbarea temeiului soluției de clasare. În ceea ce privește excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 341 alin. (8) din Codul de procedură penală, se face trimitere la jurisprudența Curții Constituționale, conform căreia dispozițiile legale anterior menționate nu reglementează o acuzație în materie penală, motiv pentru care nu se impune asigurarea dublului grad de jurisdicție în ipoteza juridică analizată.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 25 mai 2016, pronunțată în Dosarul nr. 780/84/2016, **Tribunalul Sălaj — Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 341 alin. (6) și alin. (8) din Codul de procedură penală**, excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Daniela Vaida într-o cauză având ca obiect soluționarea unor plângeri formulate de autoarea excepției împotriva unor ordonanțe de clasare.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate se arată că prevederile art. 341 alin. (6) din Codul de procedură penală, care împiedică partea interesată să își realizeze dreptul de a obține schimbarea temeiului de drept al soluției de clasare, constituie o încălcare a dispozițiilor constituționale și convenționale referitoare la dreptul la un proces echitabil și dreptul la un recurs efectiv. Se observă că, spre deosebire de prevederile art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. b) din Codul de procedură penală, textul criticat nu prevede posibilitatea judecătorului de cameră preliminară de a trimite cauza la procuror pentru a completa urmărirea penală, în situația în care nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală împotriva petentului.

6. Se susține că dispozițiile art. 341 alin. (8) din Codul de procedură penală, care nu prevăd o cale de atac împotriva hotărârilor pronunțate de instanțe în materia plângerilor împotriva soluțiilor de netrimite în judecată, încalcă accesul liber la justiție, principiul dublului grad de jurisdicție în materie penală și dreptul la un recurs efectiv.

7. **Tribunalul Sălaj — Secția penală** opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Sunt invocate deciziile Curții Constituționale nr. 599 din 21 octombrie 2014, nr. 408 din 28 mai 2015, nr. 58 din 24 februarie 2015 și nr. 625 din 8 octombrie 2015.

8. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

9. **Guvernul** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se face trimitere la soluția și considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 599 din 21 octombrie 2014, prin care a fost respinsă ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate analizată.

10. **Avocatul Poporului** apreciază că dispozițiile art. 341 alin. (6) lit. a) și lit. b) și alin. (8) din Codul de procedură penală sunt constituționale. Arată că își menține punctele de vedere care au fost reținute de Curtea Constituțională prin deciziile nr. 599 din 21 octombrie 2014, nr. 326 din 17 mai 2016 și nr. 437 din 21 iunie 2016. Referitor la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (6) lit. c) din Codul de procedură

penală, se susține că aceasta este inadmisibilă, având în vedere pronunțarea de către Curtea Constituțională a Deciziei nr. 733 din 29 octombrie 2015, prin care s-a constatat că textul criticat este neconstituțional prin împiedicarea accesului la justiție în cazul soluțiilor de renunțare la urmărirea penală.

11. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

12. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

13. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art. 341 alin. (6) și alin. (8) din Codul de procedură penală, care au următorul cuprins: „(6) În cauzele în care nu s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale, judecătorul de cameră preliminară poate dispune una dintre următoarele soluții:

a) respinge plângerea, ca tardivă sau inadmisibilă ori, după caz, ca nefondată;

b) admite plângerea, desființează soluția atacată și trimite motivat cauza la procuror pentru a începe sau pentru a completa urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mișcare acțiunea penală și a completa urmărirea penală;

c) admite plângerea și schimbă temeiul de drept al soluției de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situație mai grea pentru persoana care a făcut plângerea. [...]

(8) Încheierea prin care s-a pronunțat una dintre soluțiile prevăzute la alin. (6), alin. (7) pct. 1, pct. 2 lit. a), b) și d) și alin. (7¹) este definitivă.”

14. Se susține că textele criticate contravin prevederilor constituționale ale art. 20 alin. (2) cu privire la tratatele internaționale privind drepturile omului și art. 21 alin. (1) privind accesul liber la justiție, precum și dispozițiilor art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitoare la dreptul la un recurs efectiv și ale art. 2 din Protocolul nr. 7 la Convenție cu privire la dublul grad de jurisdicție în materie penală.

15. Examinând excepția de neconstituționalitate, cu privire la pretinsa neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (8) din Codul de procedură penală, Curtea reține că acestea au mai făcut obiectul controlului de constituționalitate, prin raportare la critici similare, fiind pronunțate, în acest sens, numeroase decizii, dintre care, cu titlu de exemplu, sunt reținute Decizia nr. 384 din 7 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 534 din 15 iulie 2016, Decizia nr. 453 din 28 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 908 din 11 noiembrie 2016, Decizia nr. 755 din 13 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 95 din 2 februarie 2017, și Decizia nr. 789 din 15 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 132 din 21 februarie 2017, prin care a fost respinsă, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate invocată.

16. Prin Decizia nr. 755 din 13 decembrie 2016, Curtea a reținut că încheierea prin care s-a pronunțat una dintre soluțiile prevăzute la alin. (6) și la alin. (7) pct. 1, pct. 2 lit. a), b) și d) din cuprinsul art. 341 din Codul de procedură penală este definitivă, însă acest fapt nu este de natură a afecta constituționalitatea prevederilor invocate, deoarece stabilirea competenței instanțelor judecătorești și instituirea regulilor de desfășurare a procesului, deci și reglementarea căilor de atac, constituie

atributul exclusiv al legiuitorului. Astfel, Curtea a constatat că atât art. 129, cât și art. 126 alin. (2) din Constituție fac referire la „condițiile legii” atunci când reglementează exercitarea căilor de atac, competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată urmând a fi prevăzute „numai prin lege”. Dispozițiile art. 341 alin. (8) din Codul de procedură penală nu aduc atingere dreptului la apărare prevăzut de art. 24 din Legea fundamentală și nici accesului liber la justiție și dreptului la un proces echitabil, consacrate de art. 21 din Constituție și art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, întrucât nu înlătură posibilitatea de a beneficia de drepturile și garanțiile procesuale instituite prin lege, în cadrul unui proces judecat de către o instanță independentă, imparțială și stabilită prin lege, într-un termen rezonabil. S-a arătat, în acest sens, că nicio prevedere a Legii fundamentale și a actelor normative internaționale invocate de autoarele excepției nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în orice cauză. Astfel, așa cum s-a arătat mai sus, art. 129 din Constituție stipulează că părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac numai în condițiile legii. Totodată, având în vedere natura cauzelor reglementate prin dispozițiile art. 340 și art. 341 din Codul de procedură penală, în care nu se judecă infracțiunea care a format obiectul cercetării sau urmăririi penale, ci soluția de neurmărire sau netrimiteră în judecată dispusă de procuror, prevederile art. 2 privind dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală din Protocolul nr. 7 la Convenție nu sunt aplicabile. De asemenea, Curtea a reținut că prevederile art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu au aplicabilitate în cauza de față, întrucât dreptul la un recurs efectiv este distinct de dreptul la exercitarea unei căi de atac împotriva unei hotărâri judecătorești. Totodată, eliminarea căilor de atac în această materie este justificată de caracterul special al procedurii instituite de prevederile art. 340 și art. 341 din Codul de procedură penală, legiuitorul urmărind să asigure celeritatea procedurii și obținerea în mod rapid a unei hotărâri definitive prin care să fie exercitat controlul judiciar cu privire la soluția procurorului.

17. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură a modifica jurisprudența Curții, atât soluția, cât și considerentele deciziilor anterior arătate sunt aplicabile și în prezenta cauză.

18. Referitor la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (6) din Codul de procedură penală, în ceea ce privește susținerile autoarei excepției, potrivit cărora dispozițiile

art. 341 alin. (6) din Codul de procedură penală nu oferă remediul procesual pentru ipoteza juridică în care aceasta se află, respectiv că textul criticat nu permite judecătorului de cameră preliminară să restituie cauza la procuror pentru completarea urmăririi penale, în situația în care nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală împotriva petentului, Curtea constată că dispozițiile art. 341 alin. (6) lit. b) și, respectiv, alin. (6) lit. c) din Codul de procedură penală prevăd atât posibilitatea judecătorului de cameră preliminară de a admite plângerea, de a desființa soluția atacată și de a trimite, motivat, cauza la procuror pentru completarea urmăririi penale, cât și posibilitatea acestuia de a admite plângerea și de a schimba temeiul de drept al soluției de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situație mai grea pentru persoana care a făcut plângerea. Totodată, Curtea reține că situația de fapt a autoarei excepției este aceea de a fi fost dispusă, în privința sa, o soluție de clasare, conform art. 19 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013, iar art. 19 anterior menționat atribuie, în mod expres, caracterul de lege penală mai favorabilă soluției juridice dispuse în favoarea sa, conform prevederilor art. 18¹ din Codul penal din 1969. Mai mult, în situația unei eventuale trimiteri în judecată a petentei, aceleași dispoziții ale art. 19 din Legea nr. 255/2013 prevăd pronunțarea de către instanța de judecată a unei soluții de achitare, conform dispozițiilor Codului de procedură penală în vigoare.

19. Având în vedere aceste considerente, Curtea constată că argumentele invocate în susținerea pretensei neconstituționalități a prevederilor art. 341 alin. (6) din Codul de procedură penală nu au în vedere veritabile probleme de neconstituționalitate, ci vizează interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale supuse controlului de constituționalitate. Or, conform dispozițiilor art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, instanța de contencios constituțional „se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată ...”. Prin urmare, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (6) din Codul de procedură penală va fi respinsă ca inadmisibilă.

20. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Respinge, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (6) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Daniela Vaida în Dosarul nr. 780/84/2016 al Tribunalului Sălaj — Secția penală.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Daniela Vaida în Dosarul nr. 780/84/2016 al Tribunalului Sălaj — Secția penală și constată că dispozițiile art. 341 alin. (8) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului Sălaj — Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 22 iunie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Cristina Teodora Pop

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

DECIZIA Nr. 23

din 19 septembrie 2017

Dosar nr. 1.563/1/2017

Mirela Sorina Popescu — președintele Secției Penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului

Maricela Cobzariu — judecător la Secția penală

Simona Elena Cîrnaru — judecător la Secția penală

Angela Dragne — judecător la Secția penală

Daniel Grădinaru — judecător la Secția penală

Rodica Aida Popa — judecător la Secția penală

Aurel Gheorghe Ilie — judecător la Secția penală

Anca Mădălina Alexandrescu — judecător la Secția penală

Valentin Horia Șelaru — judecător la Secția penală

S-a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția I penală prin Încheierea de ședință din data de 12 mai 2017, pronunțată în Dosarul nr. 27.910/3/2015, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept dacă:

*„În interpretarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor și art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor, se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, **concomitent** cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală și, **în caz afirmativ**, suma ce face obiectul confiscării este reprezentată de valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale sau de valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale?”*

Completul competent să judece sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile ce formează obiectul Dosarului nr. 1.563/1/2017/HP/P este legal constituit conform dispozițiilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală și art. 27⁴ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința de judecată a fost prezidată de către președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Mirela Sorina Popescu.

La ședința de judecată a participat domnul Costin Cristian Pușcă, magistrat-asistent în cadrul Secției penale, desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Judecător-raportor a fost desemnat, conform prevederilor art. 476 alin. (7) din Codul de procedură penală, doamna judecător Maricela Cobzariu, judecător în cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de doamna Marinela Mincă,

procuror în cadrul Secției judiciare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Magistratul-asistent a prezentat referatul cauzei, învederând obiectul Dosarului nr. 1.563/1/2017 aflat pe rolul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală.

A menționat că, la dosarul cauzei, au fost transmise puncte de vedere cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării de către Curțile de Apel Alba Iulia, Bacău, București, Brașov, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara, precum și de către Direcția legislație a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Dintre specialiști a comunicat un punct de vedere Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept.

În continuare a arătat că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorul-raportor, doamna judecător Maricela Cobzariu, care a fost înaintat părților, potrivit dispozițiilor art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Mirela Sorina Popescu, constatând că nu sunt cereri sau excepții de formulat, a solicitat doamnei procuror Marinela Mincă să susțină punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problemele de drept supuse dezbaterii.

Reprezentantul Ministerului Public, având cuvântul, a apreciat că în cauză sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate a sesizării prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală.

Astfel, sesizarea provine de la un complet de judecată investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, problema de drept nu a mai făcut obiectul unei dezlegări prealabile, iar dezlegarea ce ar urma a fi dată acestei probleme de drept ar avea o importanță în soluționarea cauzei aflate pe rolul Curții de Apel București.

În ceea ce privește fondul cauzei a apreciat că trebuie avut în vedere că, spre deosebire de situația obligării inculpatului la plata despăgubirilor civile către stat care, în ipoteza infracțiunii de evaziune fiscală cuprinde atât sumele de bani reprezentând obligații fiscale principale, cât și obligații fiscale accesorii, așa cum a statuat însăși Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 17/2015 a Completului competent să judece recursul în interesul legii, aceasta avându-și temeiul în răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie, confiscarea specială este o măsură de siguranță al cărei scop este înlăturarea unei stări de pericol, respectiv prevenirea săvârșirii unor noi fapte de natură penală.

A arătat că în ambele ipoteze are loc o diminuare a patrimoniului persoanei culpabile corelativ cu trecerea în patrimoniul statului a unor bunuri sau valori, iar aceste două măsuri, respectiv obligarea inculpatului la plata despăgubirilor civile și confiscarea specială, pot coexista întrucât au o natură juridică diferită, au temeiuri juridice diferite, scopuri diferite și vizează valori și bunuri care, de asemenea, sunt diferite.

Cu privire la coexistența acestor măsuri a susținut că Înalta Curte de Casație și Justiție s-a mai pronunțat în acest sens prin Decizia nr. 11/2015 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală.

Referitor la temeiul confiscării speciale a arătat că trebuie avută în vedere dispoziția expresă din Legea nr. 656/2002

pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, respectiv art. 33, precum și faptul că bunurile care fac obiectul material al infracțiunii de spălare de bani provin întotdeauna dintr-o infracțiune predicat, în cauză din infracțiunea de evaziune fiscală, definiția bunului fiind dată de art. 2 lit. c) din același act normativ.

Existența unui bun care să provină din săvârșirea unei infracțiuni predicat este o condiție sine qua non pentru infracțiunea de spălare de bani întrucât, în ipoteza neîndeplinirii acestei condiții, infracțiunea de spălare de bani nu ar avea obiect material.

Or, în cauza care este supusă dezlegării, a apreciat că semnificația unor bunuri care provin din săvârșirea unei infracțiuni este reprezentată de suma de bani în cuantum de 2.332.447 lei, aceasta fiind evident diferită de suma de bani ce reprezintă prejudiciul cauzat bugetului de stat care se compune din obligații fiscale principale și accesorii.

Astfel, având în vedere împrejurarea că bunurile care provin din săvârșirea unei infracțiuni sunt supuse confiscării, a apreciat că într-o astfel de ipoteză organele judiciare trebuie să aibă în vedere care este în concret partea din bunurile care provin din săvârșirea unor infracțiuni care sunt reciclate întrucât doar acestea ar putea face obiectul confiscării speciale.

Or, în cauza supusă dezlegării, această sumă a fost creată ca urmare a unor înregistrări fictive în contabilitate, s-au înregistrat achiziții fictive, operațiuni comerciale fictive care au dus la obținerea acestei sume care ulterior a fost transferată către o societate fantomă.

Astfel, în ipoteza în care se face dovada că întreaga valoare a bunurilor care provin din săvârșirea unor infracțiuni a fost reciclată, urmează a fi confiscată în întregime, iar în situația în care se face dovada că doar o parte din bunurile care provin din săvârșirea infracțiunii predicat a fost reciclată, se va dispune confiscarea acelei părți.

În consecință, a solicitat admiterea sesizării și să se constate că pot coexista măsura confiscării speciale și obligarea inculpatului la plata prejudiciului cauzat bugetului de stat, iar obiectul confiscării este reprezentat de acea parte din valoarea bunurilor care provin din săvârșirea infracțiunii predicat și despre care s-a făcut dovada că a fost reciclată.

La interpelarea președintelui Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Mirela Sorina Popescu, referitor la temeiul de drept în baza căruia s-ar dispune confiscarea, doamna procuror a arătat că art. 33 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, este un temei juridic de sine stătător, nefiind necesară și reținerea unuia din cazurile de la art. 112 din Codul penal.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a declarat dezbaterile închise, reținându-se dosarul în pronunțare.

ÎNALTA CURTE,

asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Încheierea de ședință din data de 12 mai 2017, pronunțată în Dosarul nr. 27.910/3/2015, Curtea de Apel București — Secția I penală a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea dezlegării următoarei chestiuni de drept:

„În interpretarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor și art. 9 din

Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor, se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală și, în caz afirmativ, suma ce face obiectul confiscării este reprezentată de valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale sau de valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale?”

II. Expunerea succintă a cauzei și soluția propusă de instanța care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

Curtea de Apel București — Secția I penală a fost sesizată cu apelul declarat de procuror, inculpați, partea civilă și partea responsabilă civilmente împotriva Sentinței penale nr. 1.514 din 16 iunie 2016, pronunțată de Tribunalul București — Secția penală, în Dosarul nr. 27.910/3/2015.

Prin Sentința penală nr. 1.514 din 16 iunie 2016, pronunțată de Tribunalul București — Secția I penală, în Dosarul nr. 27.910/3/2015, prima instanță a dispus condamnarea inculpaților S.V., N.T.C., P.C.N., V.L.N. și T.I. la pedepse cuprinse între 2 și 3 ani închisoare cu suspendarea executării sub supraveghere pentru săvârșirea infracțiunilor de evaziune fiscală/complicitate la evaziune fiscală și spălare de bani/complicitate la spălate de bani, în formă continuată, prevăzute de art. 9 alin. (1) lit. c) și alin. (2) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare/art. 26 din Codul penal anterior raportat la art. 9 alin. (1) lit. c) și alin. (2) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, respectiv art. 29 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, art. 48 din Codul penal raportat la art. 29 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

A admis în parte acțiunea civilă formulată de Agenția Națională de Administrare Fiscală și a obligat în solidar inculpații și părțile responsabile civilmente la plata către partea civilă a sumelor datorate cu titlu de obligații fiscale accesorii debitului principal în cuantum de 700.410 lei, calculate de la data la care obligația a devenit scadentă și până la data de 8 ianuarie 2016, data achitării integrale a debitului.

A menținut sechestrile asigurătorii instituite prin Ordonanța din 7 iulie 2014 a Parchetului de pe lângă Tribunalul București, în vederea acoperirii sumelor datorate cu titlu de obligații fiscale accesorii debitului principal în cuantum de 700.410 lei, respectiv în vederea punerii în executare a confiscării speciale, cu privire la toate bunurile mobile și imobile ale inculpaților.

În baza art. 33 din Legea 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, raportat la art. 112 alin. (1) lit. b) din Codul penal, s-a dispus confiscarea specială de la inculpați, în favoarea statului, a sumei totale de 2.332.447 lei.

S-a reținut, în esență, că inculpații, în calitate de reprezentanți ai mai multor societăți comerciale, au înregistrat în documentele contabile ale acestor societăți, precum și în alte documente legale (declarații fiscale) operațiuni fictive constând în achiziții nereale de bunuri și servicii în cuantum de 2.332.447 lei de la societăți tip fantomă, diminuând masa impozabilă și creând bugetului de stat un prejudiciu de 700.410 lei (T.V.A. și impozit pe profit) — infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) și alin. (2) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările

ulterioare, respectiv au transferat, în mod repetat, cu titlu de plată, contravaloarea serviciilor și bunurilor în sumă totală de 2.332.447 lei în conturile bancare ale societăților tip fantomă (societăți care nu au prestat serviciile ori livrat bunurile care au stat la baza sumelor transferate, în scopul creării unei aparențe de legalitate a activităților evazioniste și disimulării originii ilicite a fondurilor; ulterior, aceste sume fiind remise (numerar) inculpaților — infracțiunea de spălare de bani prevăzută de art. 29 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Procurorul și inculpații au criticat, între altele, hotărârea primei instanțe, invocând nelegala confiscare specială în solidar de la toți inculpații.

Punctul de vedere al completului de judecată care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la dezlegarea prezentei probleme de drept este în sensul că obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală își găsește temeiul în răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie, în timp ce confiscarea sumei de bani este o sancțiune de drept penal ce are ca scop înlăturarea unei stări de pericol produsă prin faptul că banii se regăsesc în circuitul financiar al societății, împrejurare ce poate determina pe termen scurt sau lung perturbări în ceea ce privește inflația, cotațiile bancare, cursul valutar etc.

În concluzie, având o natură juridică, temeiuri de drept și scopuri diferite, cele două măsuri pot coexista.

În ceea ce privește cea de-a doua parte a întrebării, instanța concluzionează că, raportat la prevederile art. 112 lit. b) din Codul penal (conform cărora sunt supuse confiscării speciale bunurile care au fost folosite, în orice mod, sau destinate a fi folosite la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală), suma ce a fost destinată săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală este reprezentată de valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale, sens în care ea trebuie confiscată în întregime, și nu numai valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare.

Astfel, operațiunile nereale, fictive, se transformă în contabilitatea societății comerciale în cheltuieli cuantificabile în sume de bani care, odată scoși din societatea comercială sau transferați în alte conturi ale altor societăți prin folosirea de justificări mincinoase, au o proveniență infracțională.

Așadar, se poate considera că obținerea sumelor de bani ca valoare a unor operațiuni comerciale nereale reprezintă pentru inculpați un avantaj economic, obținut în mod indirect din infracțiunea de evaziune fiscală.

Cu alte cuvinte, așa cum este cazul în speță, transferul sumelor de bani dintr-o societate comercială în alta prin folosirea ca justificare de documente ce nu au la bază operațiuni comerciale reale, urmat de scoaterea aceluiași sume de bani din conturi prin folosirea de documente bancare ce conțin explicații fără suport real, determină ca aceste sume de bani să aibă o proveniență infracțională, chiar și fără a fi necesar să se stabilească exact care infracțiune.

Astfel, Curtea de Apel București opinează în sensul că suma de bani ce ar trebui confiscată este reprezentată de valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale, iar nu de valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare.

Prin urmare, instanța de apel a apreciat că se impune dezlegarea, de principiu, a chestiunii de drept invocate în prezentul apel și a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în condițiile art. 475—476 din Codul de procedură penală.

III. Punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

În opinia transmisă la dosarul cauzei de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Adresa nr. 1.472/C/1.544/III-5/2017, s-a arătat că problema de drept supusă dezlegării vizează posibilitatea luării măsurii de siguranță a confiscării speciale, respectiv stabilirea obiectului (întinderii) acestei măsuri în ipoteza particulară a concursului de infracțiuni între infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor.

Spre deosebire de obligarea inculpatului la plata despăgubirilor civile care, în cazul infracțiunilor de evaziune fiscală, cuprinde atât sumele reprezentând obligația fiscală principală datorată, cât și sumele reprezentând obligațiile fiscale accesorii și își găsește temeiul în răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie, având drept scop dezvănuarea persoanei prejudiciate prin faptul culpabil ce corespunde infracțiunii deduse judecării, *confiscarea specială este o sancțiune de drept penal* ce are drept scop înlăturarea unei stări de pericol și prevenirea comiterii altor fapte prevăzute de legea penală.

În ambele cazuri, patrimoniul persoanei culpabile se diminuează corelativ cu trecerea în patrimoniul statului a unor bunuri sau valori, însă cele două măsuri pot coexista, întrucât au o natură juridică, temeiuri de drept și scopuri diferite și, de asemenea, vizează obiecte (*bunuri ori valori*) diferite.

Coexistența măsurii de siguranță a confiscării și obligarea inculpatului la plata despăgubirilor civile se întemeiază, așadar, pe natura juridică compatibilă a celor două măsuri.

În plus, referitor la temeiul confiscării în ipoteza vizată, se constată că art. 33 din Legea 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, conține prevederi exprese în cazul infracțiunii de spălare a banilor, confiscarea având astfel un caracter special ce rezultă, pe de o parte, din specificul infracțiunii de spălare a banilor care vine să combată ascunderea sau disimularea originii ilicite a unor bunuri prin mascarea în operațiuni juridice cu persoane neimplicate penal, iar, pe de altă parte, chiar din natura acestei legi speciale care reglementează un segment specific de relații sociale.

În ceea ce privește bunurile care pot forma obiectul material al infracțiunii de spălare a banilor, acestea sunt întotdeauna bunuri provenite din săvârșirea infracțiunii principale (*predicat*), fiind definite de art. 2 lit. c) din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare: „prin *bunuri* se înțelege bunuri corporale sau necorporale, mobile ori imobile, precum și actele juridice sau documentele care atestă un titlu ori un drept cu privire la acestea”.

Existența unui bun care provine din săvârșirea unei infracțiuni reprezintă deci o condiție *sine qua non* a existenței infracțiunii de spălare a banilor, în caz contrar spălarea banilor fiind lipsită de obiect material. Nu are nicio relevanță natura infracțiunii din săvârșirea căreia au rezultat bunurile în cauză, însă printre cele mai întâlnite infracțiuni premisă ale infracțiunii de spălare a banilor se numără evaziunea fiscală, contrabanda, traficul de droguri etc.

În cauză, suma de 2.332.447 lei provine din infracțiunea de evaziune fiscală, nu în calitate de urmare imediată (aceasta fiind prejudiciul creat bugetului de stat, în sumă de 700.410 lei, și care va face obiectul obligării la despăgubiri), ci ca urmare de fapt (prin intermediul evaziunii fiscale constând în înregistrarea în contabilitate a unor operațiuni fictive de achiziții în sumă de 2.332.447 lei s-a creat posibilitatea ca aceeași sumă să fie efectiv plătită — scoasă din societate către societatea tip fantomă; este important de precizat că, deși operațiunea este fictivă, transferul sumelor de bani aferente acesteia a fost efectiv realizat; deci, deși operațiunea este fictivă, mișcarea sumelor de bani este reală).

În acest mod, inculpații, pe lângă prejudiciul produs bugetului de stat (700.410 lei), și-au realizat și un avantaj economic (2.332.447 lei) obținut atât din evaziune fiscală care a constituit premisa, cât și prin spălarea de bani care a conferit acestuia aparența de caracter licit.

Această sumă, având natura unui bun provenit din săvârșirea unei infracțiuni și fiind diferită de suma reprezentând prejudiciul creat bugetului de stat, va fi, de principiu, supusă măsurii confiscării speciale.

În acest context sunt îndeplinite condițiile coexistenței măsurii confiscării speciale de obligarea la despăgubiri, așa cum s-a precizat prin Decizia nr. 11/2015, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală.

Chiar și în ipoteza în care s-ar considera că suma de 2.332.447 lei — valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale — nu ar proveni din infracțiunea de evaziune fiscală, ci dintr-o altă infracțiune (*în cauză s-au făcut referiri la infracțiunea de delapidare care nu face obiectul judecății în cauza în care a fost formulată sesizarea*), soluția rămâne aceeași, având în vedere autonomia spălării banilor (*pentru infracțiunea predicat nu trebuie atins standardul de probă necesar pentru condamnare, existența acesteia putând fi dovedită prin probe circumstanțiale; nu este necesar să se dovedească toate elementele de fapt ale infracțiunii predicat, dacă dovedă originii ilicite reiese din alte circumstanțe faptice — Expunerea de motive privind Convenția de la Varșovia din 2005 privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului, paragrafele 100—101*).

Rezultă, așadar, că obiectul infracțiunii de spălare a banilor poate fi inferior (*când sunt spălate numai o parte dintre bunurile de origine infracțională*) sau egal valoric (*când sunt spălate toate bunurile de proveniență infracțională*) cu cel al infracțiunii din care provine, ceea ce înseamnă că nu îl poate depăși din punct de vedere economic pe cel al infracțiunii premisă, singura excepție instituită de legiuitor de la această regulă fiind reglementată în art. 33 alin. (3) din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care se referă la situația în care bunurile spălate au produs fructe (*venituri sau alte beneficii materiale*).

Raportat la această concluzie rezultă că obiectul confiscării, în ipoteza particulară în care infracțiunea premisă o constituie infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, poate fi constituit fie din valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale (*în condițiile în care toată suma de bani reprezentând operațiunile comerciale și achizițiile fictive a fost reciclată prin săvârșirea infracțiunii de spălare a banilor*), fie doar de o parte din această sumă de origine infracțională care a format obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care trebuie determinată de la caz la caz.

Prin urmare, bunurile (*sumele de bani*) ce pot forma obiectul confiscării speciale în cazul infracțiunii de spălare a banilor nu trebuie confundate cu valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală și nici cu valoarea tuturor bunurilor ce provin din comiterea infracțiunii predicat, ci trebuie determinate prin raportare la valoarea bunurilor reciclate.

IV. Punctele de vedere exprimate de curțile de apel și instanțele judecătorești arondate

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală cu referire la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală s-a solicitat punctul de vedere al instanțelor judecătorești asupra chestiunii de drept supuse dezlegării.

Au comunicat puncte de vedere asupra problemei de drept în discuție curțile de apel Alba Iulia, Bacău, București, Brașov, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara, în răspunsurile primite fiind indicate și opinia, și practica instanțelor din raza lor de competență.

În opinia majoritară exprimată s-a susținut că, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor, se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului, ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală.

De asemenea s-a susținut că suma ce face obiectul confiscării este reprezentată de valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale.

În acest sens s-a arătat că valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, îl constituie valoarea T.V.A. și a impozitului pe profit pe care societatea comercială urma să le achite la bugetul de stat, la care se adaugă accesorii potrivit legii fiscale.

Distinct de acestea, potrivit art. 33 alin. (1) și (2) din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în cazul infracțiunilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului se aplică dispozițiile art. 118 din Codul penal anterior privind confiscarea bunurilor. Dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc, se confiscă echivalentul lor în bani sau bunurile dobândite în locul acestora. Or, obiectul infracțiunii de spălare a banilor prevăzute de art. 29 din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, îl constituie sumele de bani ce reprezintă valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale, astfel că în privința acestora sunt aplicabile dispozițiile legale relative la confiscarea specială.

În opinia minoritară exprimată s-a susținut că nu se poate dispune confiscarea specială a sumelor de bani care au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale.

Astfel, s-a susținut că, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor, nu se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, în condițiile în care s-a dispus obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală.

S-a arătat că atât timp cât produsul infracțiunii de evaziune fiscală este, în același timp, și obiectul infracțiunii de spălare de bani, iar suma de bani menționată nu se mai află în posesia inculpaților, ci a servit la despăgubirea integrală a părții civile, confiscarea specială a aceleiași sume nu are niciun temei de fapt ori de drept. Astfel, potrivit art. 107 alin. (1) din Codul penal, măsurile de siguranță au ca scop înlăturarea unei stări de pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală; în condițiile în care suma de bani dobândită în urma comiterii unei infracțiuni nu se mai află în posesia făptuitorului, ci a fost folosită pentru despăgubirea persoanei vătămate, nu mai există situația premisă a deținerii produsului unei infracțiuni și, implicit, nu există nicio stare de pericol, nejustificându-se sub niciun aspect luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale.

În privința diferenței dintre valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale și valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, în cazul în care nu rezultă din mijloacele de probă administrate în cauză că ar fi fost obținută de inculpat prin săvârșirea de fapte prevăzute de legea penală, în sensul art. 112 alin. (1) lit. e) din Codul penal, luarea unei măsuri de siguranță cu privire la această sumă este lipsită de orice temei.

Într-o altă opinie, anumite instanțe și-au exprimat punctul de vedere în sensul că sesizarea ar trebui respinsă, ca inadmisibilă.

Astfel, s-a susținut că sesizarea ar trebui respinsă, ca inadmisibilă, întrucât sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție conform art. 475 din Codul de procedură penală trebuie efectuată doar în situația în care, în cursul soluționării unei cauze penale, se pune problema interpretării și aplicării unor dispoziții legale neclare, echivoce, care ar putea da naștere mai multor soluții, interpretarea urmărind cunoașterea înțeleșului exact al normei, clarificarea sensului și scopului acesteia.

Din această perspectivă s-a apreciat că sesizarea menționată nu vizează o veritabilă problemă de drept care să necesite o rezolvare de principiu dată de instanța supremă, ci se solicită practic indicarea soluției ce trebuie pronunțată în cauză.

V. Opinia specialiștilor consultați

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală a fost solicitată specialiștilor în drept penal opinia asupra chestiunii de drept supuse examinării.

Specialiștii Facultății de Drept din cadrul Universității din Craiova au apreciat că, având în vedere natura juridică diferită a măsurilor, este posibil cumulul confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală.

Pe de-o parte, confiscarea specială este în același timp o măsură de siguranță și o sancțiune penală și constă în trecerea în patrimoniul statului a unor categorii de bunuri strict și limitativ prevăzute de lege.

În cauză, confiscarea specială a sumelor de bani care au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor ar avea ca temei juridic dispozițiile art. 112 alin. (1) lit. b) din Codul penal, fiind considerate bunuri folosite la infracțiune, iar nu bunuri dobândite din aceasta. În realitate, sumele de bani au provenit din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală. Sumele de bani sunt doar folosite în etapele procesului de spălare a banilor pentru a căpăta o aparență de legalitate.

Confiscarea specială se impune în speță pentru înlăturarea stării de pericol asupra circuitului economic, stare generată de operațiunile nelegale efectuate.

Pe de altă parte, obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală are ca temei juridic răspunderea civilă delictuală, având drept scop repararea prejudiciului produs prin infracțiunea predicată.

Ca atare, cele două măsuri se pot cumula, fiind posibil ca în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor să se dispună luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală.

Cu privire la quantumul sumei care urmează a fi confiscată s-a apreciat că se impune a se raporta la valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale, iar nu la valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală.

În primul rând, infracțiunea de spălare a banilor este o infracțiune autonomă, nefiind necesară pentru existența acesteia a unei condamnări pentru infracțiunea din care provin bunurile. Prin urmare, nu trebuie să ne raportăm la eventualul prejudiciu produs prin infracțiunea predicată.

În plus, nu este obligatoriu ca întreaga sumă de bani obținută din evaziune să fie supusă unui proces de „albire”, ci poate face obiectul infracțiunii de spălare a banilor o sumă mai mică decât prejudiciul produs prin evaziune.

Prin urmare, confiscarea ar trebui raportată la valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale și care au făcut obiectul procesului de „albire”.

În consecință, s-a apreciat că, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor, este posibilă luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală, iar suma ce face obiectul confiscării este reprezentată de valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale.

VI. Punctul de vedere al Direcției legislație, studii și documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție

Direcția de specialitate din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție și-a exprimat punctul de vedere în sensul că, în interpretarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor, se impune obligarea inculpatului la plata sumelor reprezentând obligațiile fiscale (principale și accesorii).

Sumele reprezentând echivalentul cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale, dacă sunt însușite de către inculpat și formează obiectul acțiunilor ce realizează elementul material al infracțiunii de spălare a banilor, intră sub incidența dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și pot fi confiscate, cu titlu de sume care provin din activități infracționale diferite de evaziunea fiscală prevăzută în art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare.

Infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, poate genera sume de bani, echivalente obligațiilor fiscale (principale) datorate statului.

Aceste sume de bani, provenite din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, se încadrează în noțiunea de „produs” al infracțiunii, în accepțiunea art. 2 paragraful 1 din Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană, potrivit căruia „*prodose*” înseamnă orice avantaj economic obținut, în mod direct sau indirect, din săvârșirea unei infracțiuni.

Provenind din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, și încadrându-se în sfera noțiunii de „produs” al infracțiunii în accepțiunea art. 2 paragraful 1 din Directiva 2014/42/UE, sumele de bani echivalente obligațiilor fiscale datorate statului pot forma

obiectul infracțiunii de spălare a banilor prevăzută în art. 29 din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului.

În conformitate cu art. 33 alin. (1) din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în cazul infracțiunii de spălare a banilor, **constituie „bunuri dobândite prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală”, care sunt supuse confiscării speciale, „dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia”**, conform art. 118 alin. 1 lit. e) din Codul penal anterior și art. 112 alin. (1) lit. e) din Codul penal actual privind confiscarea specială a bunurilor.

Din perspectiva dispozițiilor art. 118 din Codul penal anterior și a dispozițiilor art. 112 din Codul penal actual, **sumele de bani echivalente obligațiilor fiscale datorate statului**, cu privire la care se exercită acțiunile ce realizează elementul material al infracțiunii de spălare a banilor, **constituie „bunuri dobândite prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală”, care sunt supuse confiscării speciale, „dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia”**, conform art. 118 alin. 1 lit. e) din Codul penal anterior și art. 112 alin. (1) lit. e) din Codul penal actual. În acest sens, prin Decizia nr. 836 din 13 februarie 2013 a Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a făcut aplicarea art. 33 alin. (1) din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și a art. 118 alin. 1 lit. c) din Codul penal anterior, iar prin Sentința penală nr. 68 din 23 mai 2014 a Tribunalului Buzău, la care se face referire în cuprinsul Deciziei nr. 348/RC din 19 octombrie 2015 a Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, s-a făcut aplicarea art. 33 din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și a art. 112 alin. (1) lit. c) din Codul penal actual.

Atât în cazul infracțiunii de evaziune fiscală, cât și în cazul infracțiunii de spălare a banilor, subiectul pasiv este statul. În conformitate cu Decizia nr. 17/2015 a Completului competent să judece recursul în interesul legii al Înaltei Curți de Casație și Justiție, *în cauzele penale având ca obiect infracțiunile de evaziune fiscală prevăzute în Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, instanța, soluționând acțiunea civilă, dispune obligarea inculpatului condamnat pentru săvârșirea acestor infracțiuni la plata sumelor reprezentând obligația fiscală principală datorată și la plata sumelor reprezentând obligațiile fiscale accesorii datorate, în condițiile Codului de procedură fiscală.*

Prin urmare, **sumele de bani echivalente obligațiilor fiscale (principale) datorate statului, ca subiect pasiv** — sume provenite din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, cu privire la care se exercită acțiunile ce realizează elementul material al infracțiunii de spălare a banilor — **„servesc la despăgubirea” statului, în sensul dispozițiilor art. 118 alin. 1 lit. c) din Codul penal anterior și art. 112 alin. (1) lit. e) din Codul penal actual** și, în consecință, nu sunt supuse confiscării speciale.

Referitor la coexistența măsurii de siguranță a confiscării speciale și a obligării inculpatului la plata despăgubirilor, prin Decizia nr. 11/2015 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție, s-a stabilit că, *în cazul infracțiunii de contrabandă prevăzute de Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României, se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a bunurilor sau mărfurilor introduse ilegal pe teritoriul vamal al României, concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând datoria vamală, numai în ipoteza în care acestea au trecut de primul birou vamal situat pe teritoriul vamal comunitar fără să fi fost prezentate în vamă și transportate spre acest birou vamal.*

Așa cum rezultă din Decizia nr. 11/2015, măsura de siguranță a confiscării speciale și obligarea inculpatului la plata despăgubirilor **pot coexista, însă nu cu privire la același bun**

sau la aceeași sumă de bani. Astfel, măsura de siguranță a confiscării speciale privește bunurile sau mărfurile introduse ilegal pe teritoriul vamal al României, iar obligarea inculpatului la plata despăgubirilor privește sumele reprezentând datoria vamală.

În mod corespunzător, în cazul infracțiunii de evaziune fiscală, indiferent dacă aceasta intră sau nu în concurs cu infracțiunea de spălare a banilor, **sumele reprezentând obligațiile fiscale (principale) datorate statului nu pot fi, concomitent, integrate în bugetul statului** atât ca efect al confiscării speciale, cât și ca efect al obligării inculpatului la plata despăgubirilor.

Infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, cu modificările ulterioare, constă în evidențierea, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori în evidențierea altor operațiuni fictive, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale. Așa cum s-a relevat în considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 673/2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 193 din 20 martie 2017, și ale Deciziei Curții Constituționale nr. 675/2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 222 din 31 martie 2017, sintagma „care nu au la bază operațiuni reale” se referă la acele operațiuni care nu corespund realității faptice sau juridice, iar „operațiunile fictive” se referă la acele operațiuni imaginare, care în fapt nu există.

Cheltuielile care nu au la bază operațiuni reale, la care se referă dispozițiile art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, cu modificările ulterioare, și dispozitivul încheierii de sesizare, constituie cheltuieli care nu au o existență reală (cheltuieli neefectuate în realitate), iar valoarea acestora **nu se încadrează nici în noțiunea de „produs” al infracțiunii de evaziune fiscală și nici în noțiunea de „bun”**, în accepțiunea art. 2 din Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană.

Cheltuielile care nu au o existență reală (cheltuielile neefectuate în realitate) nu constituie „produs” al infracțiunii, definit ca orice avantaj economic obținut, în mod direct sau indirect, din săvârșirea unei infracțiuni (art. 2 paragraful 1 din Directiva 2014/42/UE). În cazul infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, cu modificările ulterioare, **avantajul economic obținut din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală nu este reprezentat de valoarea cheltuielilor, ci de sumele de bani echivalente obligațiilor fiscale datorate statului și neachitate.**

De asemenea, cheltuielile care nu au o existență reală (cheltuielile neefectuate în realitate) nu constituie „bunuri”, în accepțiunea art. 2 paragraful 2 din Directiva 2014/42/UE, noțiunea de „bunuri” incluzând bunurile corporale sau necorporale, mobile sau imobile, precum și actele sau instrumentele juridice care dovedesc un titlu sau un drept asupra acestor bunuri.

Referitor la **bunurile necorporale**, în conformitate cu dispozițiile art. 535 din Codul civil, *sunt bunuri lucrurile, corporale sau necorporale, care constituie obiectul unui drept patrimonial.* Cheltuielile sau valoarea cheltuielilor care nu au o existență reală (cheltuielile neefectuate în realitate) nu constituie bunuri necorporale; în schimb, creanțele reprezintă bunuri necorporale. În cazul infracțiunii de evaziune fiscală prevăzute în art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, cu modificările ulterioare, creanța statului este reprezentată de sumele de bani echivalente obligațiilor fiscale datorate și neachitate, iar nu de valoarea cheltuielilor.

În consecință, valoarea cheltuielilor nu poate fi supusă confiscării nici cu titlu de avantaj economic obținut din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 alin. (1) lit. c)

din Legea nr. 241/2005, cu modificările ulterioare, nici cu titlu de bun necorporal.

Sumele de bani reprezentând echivalentul cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale nu provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, cu modificările ulterioare, și nu constituie un avantaj economic obținut din săvârșirea acestei infracțiuni.

Sumele de bani reprezentând echivalentul cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale însușite de către inculpat constituie sume provenind din activități infracționale (de exemplu, sume provenind din delapidare) **diferite de evaziunea fiscală** prevăzută în art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, cu modificările ulterioare.

În ipoteza în care sunt însușite de către inculpat și formează obiectul acțiunilor ce realizează elementul material al infracțiunii de spălare a banilor, sumele reprezentând echivalentul cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale constituie „produs” al infracțiunii, în accepțiunea art. 2 paragraful 1 din Directiva 2014/42/UE, ca avantaj economic obținut din săvârșirea unei infracțiuni, diferite de infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, cu modificările ulterioare. De asemenea, aceste sume însușite în mod efectiv constituie „bunuri”, în accepțiunea art. 2 paragraful 2 din Directiva 2014/42/UE, reprezentând bunuri corporale (sume de bani în numerar) sau necorporale (sume de bani în cont).

În consecință, în ipoteza în care sunt însușite de către inculpat și formează obiectul acțiunilor ce realizează elementul material al infracțiunii de spălare a banilor, **sumele de bani reprezentând echivalentul cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale sunt supuse confiscării cu titlu de avantaj economic obținut din săvârșirea unei infracțiuni (diferite de evaziunea fiscală) și cu titlu de bun corporal sau necorporal, intrând sub incidența dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, privind confiscarea specială a bunurilor.** În această ipoteză, măsura de siguranță a confiscării speciale și obligarea inculpatului la plata despăgubirilor pot coexista, întrucât **confiscarea specială nu privește aceeași sumă de bani** (confiscarea specială privește sumele de bani reprezentând echivalentul cheltuielilor, iar obligarea inculpatului la plata despăgubirilor privește sumele de bani echivalente obligațiilor fiscale datorate).

Proveniența din activități infracționale a sumelor de bani reprezentând echivalentul cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale, ce determină incidența dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, constituie o **chestiune de probă**, care se realizează în concordanță cu considerentele Deciziei nr. 16/2016 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Astfel, conform Deciziei nr. 16/2016, *infracțiunea de spălare a banilor este o infracțiune autonomă, nefiind condiționată de existența unei soluții de condamnare pentru infracțiunea din care provin bunurile*, iar, potrivit considerentelor deciziei menționate, *este evident, însă, că în situația în care nu există o condamnare pentru infracțiunea din care provin bunurile, instanța investită cu soluționarea cauzei privind infracțiunea de spălare a banilor nu trebuie doar să suspecteze că bunurile provin din activitate infracțională, ci și să aibă certitudini în acest sens.*

VII. Examenul jurisprudenței

În materialul transmis de curțile de apel care au comunicat puncte de vedere asupra problemelor de drept în discuție au fost identificate un număr de hotărâri judecătorești în această materie, transmise de către Curtea de Apel Constanța, Curtea de Apel București, Curtea de Apel Ploiești și Tribunalul Neamț.

Astfel, au fost transmise deciziile penale nr. 494/A din data de 29 martie 2017 și nr. 222/A din data de 4 martie 2014, pronunțate de Secția a II-a penală a Curții de Apel București, în

dosarele nr. 916/116/2016 și, respectiv, nr. 3.134/3/2009*, Sentința penală nr. 1.568/F din 23.06.2016, pronunțată de Secția I penală a Tribunalului București în Dosarul nr. 39.243/3/2014, precum și hotărâri judecătorești relevante pronunțate de Tribunalul Ialomița (anonimizate), Sentința nr. 141 din 6.04.2015 pronunțată de Tribunalul Prahova în Dosarul nr. 3.548/105/2012, și Decizia penală nr. 1.227 din 11 decembrie 2015, pronunțată de Curtea de Apel Ploiești, Încheierea nr. 492 din 12.10.2016, pronunțată de Tribunalul Prahova în Dosarul nr. 3.329/105/2016/a4, și Încheierea pronunțată în data de 20 ianuarie 2017 de Curtea de Apel Ploiești, Încheierea nr. 571 din 16.11.2016 pronunțată de Tribunalul Prahova în Dosarul nr. 3.329/105/2016/a5, Încheierea nr. 572 din 16.11.2016 pronunțată de Tribunalul Prahova în Dosarul nr. 3.329/105/2016/a6, Decizia penală nr. 167/P din 20 decembrie 2013, pronunțată de Curtea de Apel Constanța în Dosarul nr. 1.134/36/2012, Decizia penală nr. 22/P din 8 ianuarie 2016, pronunțată de Curtea de Apel Constanța în Dosarul nr. 5.725/118/2014, Sentința penală nr. 149 din 2 aprilie 2012, pronunțată de Tribunalul Constanța în Dosarul nr. 927/118/2009, Sentința penală nr. 95 din 12 martie 2015, pronunțată de Tribunalul Constanța în Dosarul nr. 5.725/118/2014, Sentința penală nr. 308 din 27 iulie 2016, pronunțată de Tribunalul Constanța în Dosarul nr. 7.403/118/2015, Sentința penală nr. 70/P din 13 iunie 2013, pronunțată de Tribunalul Neamț în Dosarul nr. 2.019/103/2011, Sentința penală nr. 23 din 29.03.2016, pronunțată de Tribunalul Neamț în Dosarul nr. 543/103/2015, Sentința penală nr. 19/P din 10.03.2016, pronunțată de Tribunalul Neamț în Dosarul nr. 4.263/103/2014.

Jurisprudență relevantă a Curții Constituționale

Nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept analizată.

Jurisprudență relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept analizată.

Jurisprudență relevantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție

Au fost identificate următoarele hotărâri relevante:

— Decizia nr. 836 din 13 februarie 2013, Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, publicată www.scj.ro;

— Decizia nr. 348/RC din 19 octombrie 2015, Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, publicată www.scj.ro;

— Decizia nr. 117 din 15 ianuarie 2014, Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, publicată www.scj.ro;

— Decizia nr. 1.387 din 18 aprilie 2014, Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, publicată www.scj.ro;

— Decizia nr. 17/2015 a Completului competent să judece recursul în interesul legii al Înaltei Curți de Casație și Justiție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 875 din 23 noiembrie 2015;

— Decizia nr. 11/2015 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 381 din 2 iunie 2015;

— Decizia nr. 16/2016 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 654 din 25 august 2016.

VIII. Dispoziții legale incidente

Art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale

„(1) Constituie infracțiuni de evaziune fiscală și se pedepsesc cu închisoare de la 2 ani la 8 ani și interzicerea unor drepturi următoarele fapte săvârșite în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale:

a) ascunderea bunului ori a sursei impozabile sau taxabile;

b) omisiunea, în tot sau în parte, a evidențierii, în actele contabile ori în alte documente legale, a operațiunilor comerciale efectuate sau a veniturilor realizate;

c) *evidențierea, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive;*

d) alterarea, distrugerea sau ascunderea de acte contabile, memorii ale aparatelor de taxat ori de marcat electronice fiscale sau de alte mijloace de stocare a datelor;

e) executarea de evidențe contabile duble, folosindu-se înscrisuri sau alte mijloace de stocare a datelor;

f) sustragerea de la efectuarea verificărilor financiare, fiscale sau vamale, prin nedeclararea, declararea fictivă ori declararea inexactă cu privire la sediile principale sau secundare ale persoanelor verificate;

g) substituirea, degradarea sau înstrăinarea de către debitor ori de către terțe persoane a bunurilor sechestrate în conformitate cu prevederile Codului de procedură fiscală și ale Codului de procedură penală.

(2) Dacă prin faptele prevăzute la alin. (1) s-a produs un prejudiciu mai mare de 100.000 euro, în echivalentul monedei naționale, limita minimă a pedepsei prevăzute de lege și limita maximă a acesteia se majorează cu 2 ani.

(3) Dacă prin faptele prevăzute la alin. (1) s-a produs un prejudiciu mai mare de 500.000 euro, în echivalentul monedei naționale, limita minimă a pedepsei prevăzute de lege și limita maximă a acesteia se majorează cu 3 ani."

Art. 29 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată

„(1) Constituie infracțiunea de spălare a banilor și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani:

a) schimbarea sau transferul de bunuri, cunoscând că provin din săvârșirea de infracțiuni, în scopul ascunderii sau al disimulării originii ilicite a acestor bunuri ori în scopul de a ajuta persoana care a săvârșit infracțiunea din care provin bunurile să se sustragă de la urmărire, judecată sau executarea pedepsei;

b) ascunderea sau disimularea adevăratei naturi a provenienței, a situații, a dispoziției, a circulației sau a proprietății bunurilor ori a drepturilor asupra acestora, cunoscând că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni;

c) dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni.

(2) Tentativa se pedepsește.

(3) Dacă fapta a fost săvârșită de o persoană juridică, pe lângă pedeapsa amenzii, instanța aplică, după caz, una sau mai multe dintre pedepsele complementare prevăzute la art. 53¹ alin. 3 lit. a)—c) din Codul penal.

(4) Cunoașterea, intenția sau scopul, ca elemente ale faptelor prevăzute la alin. (1), pot fi deduse din circumstanțele faptice obiective."

Art. 33 din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare

„(1) În cazul infracțiunilor de spălare a banilor și de finanțare a actelor de terorism se aplică dispozițiile art. 118 din Codul penal privind confiscarea bunurilor.

(2) Dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc, se confiscă echivalentul lor în bani sau bunurile dobândite în locul acestora.

(3) Veniturile sau alte beneficii materiale obținute din bunurile prevăzute la alin. (2) se confiscă.

(4) Dacă bunurile supuse confiscării nu pot fi individualizate față de bunurile dobândite în mod legal, se confiscă bunuri până la concurența valorii bunurilor supuse confiscării.

(5) Dispozițiile alin. (4) se aplică în mod corespunzător și veniturilor sau altor beneficii materiale obținute din bunurile supuse confiscării, ce nu pot fi individualizate față de bunurile dobândite în mod legal.

(6) Pentru a garanta ducerea la îndeplinire a confiscării bunurilor este obligatorie luarea măsurilor asigurătorii prevăzute de Codul de procedură penală."

Art. 112 din Codul penal

„Confiscarea specială

(1) Sunt supuse confiscării speciale:

a) bunurile produse prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală;

b) *bunurile care au fost folosite, în orice mod, sau destinate a fi folosite la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor;*

c) bunurile folosite, imediat după săvârșirea faptei, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului ori a produsului obținut, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor;

d) bunurile care au fost date pentru a determina săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală sau pentru a răsplăti pe făptuitor;

e) bunurile dobândite prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia;

f) bunurile a căror deținere este interzisă de legea penală.

(2) În cazul prevăzut în alin. (1) lit. b) și lit. c), dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este vădit disproporționată față de natura și gravitatea faptei, se dispune confiscarea în parte, prin echivalent bănesc, ținând seama de urmarea produsă sau care s-ar fi putut produce și de contribuția bunului la aceasta. Dacă bunurile au fost produse, modificate sau adaptate în scopul săvârșirii faptei prevăzute de legea penală, se dispune confiscarea lor în întregime.

(3) În cazurile prevăzute în alin. (1) lit. b) și lit. c), dacă bunurile nu pot fi confiscate, întrucât nu aparțin infractorului, iar persoana căreia îi aparțin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se va confisca echivalentul în bani al acestora, cu aplicarea dispozițiilor alin. (2).

(4) Dispozițiile alin. (1) lit. b) nu se aplică în cazul faptelor săvârșite prin presă.

(5) Dacă bunurile supuse confiscării potrivit alin. (1) lit. b)—e) nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.

(6) Se confiscă, de asemenea, bunurile și banii obținuți din exploatarea bunurilor supuse confiscării, precum și bunurile produse de acestea, cu excepția bunurilor prevăzute în alin. (1) lit. b) și c)."

IX. Raportul asupra chestiunii de drept supuse dezlegării

Analizând chestiunea de drept supusă dezlegării, judecătorul-raportor a apreciat că se impune admiterea sesizării formulate de Curtea de Apel București — Secția I penală, în Dosarul nr. 27.910/3/2015, opinia acestuia fiind aceea că, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor, nu se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția I penală, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

1. Admisibilitatea sesizării

În conformitate cu dispozițiile art. 475 din Codul de procedură penală: „Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că există o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o

hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”.

În raport cu textul legal mai sus enunțat se constată că admisibilitatea unei sesizări formulate în procedura pronunțării unei hotărâri prealabile este condiționată de îndeplinirea, în mod cumulativ, a următoarelor trei cerințe:

— instanța care a formulat întrebarea să fie investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță;

— chestiunea de drept supusă analizei să nu fi primit o rezolvare anterioară printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și să nu facă obiectul unui asemenea recurs în curs de soluționare;

— soluționarea pe fond a cauzei să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării.

Astfel, sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția I penală este admisibilă, întrucât, în primul rând, sunt îndeplinite condițiile formale prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, anterior menționate, în sensul că sesizarea este făcută de un complet al unei curți de apel, investită cu soluționarea unei cauze în ultimă instanță, asupra problemei puse în discuție, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare și de soluționarea problemei puse în discuție depinde soluționarea pe fond a cauzei cu care completul care a formulat sesizarea este investit.

De asemenea, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, într-o cauză similară, în care se analiza, în cazul infracțiunii de contrabandă, posibilitatea de a se dispune atât confiscarea bunurilor respective, cât și obligarea inculpatului la plata despăgubirilor reprezentând datoria vamală, prin Decizia nr. 11 din 22 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 381 din 2 iunie 2015, a constatat că sesizarea ce face obiectul cauzei este admisibilă.

2. Privitor la fondul chestiunii de drept

În analiza chestiunii de drept ce face obiectul prezentei sesizări se impune prioritar a se analiza natura juridică a obligațiilor ce derivă în situația condamnării unui inculpat pentru săvârșirea infracțiunilor de evaziune fiscală și spălare de bani, infracțiuni aflate în concurs real.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 107 alin. (1) din Codul penal, măsurile de siguranță au ca scop înlăturarea unei stări de pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală, iar dispozițiile art. 108 din Codul penal enumeră în conținutul său categoriile măsurilor de siguranță.

Raportându-ne la dispozițiile art. 33 alin. (1) din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în cazul infracțiunilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului se aplică dispozițiile art. 112 alin. (1) lit. e) din Codul penal privind confiscarea specială a bunurilor, articol care arată în mod expres că „Sunt supuse confiscării speciale bunurile dobândite prin săvârșirea faptelor prevăzute de legea penală, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia”.

Așadar, pentru a putea face obiectul confiscării conform dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, sumele de bani trebuie să se regăsească în una din situațiile prevăzute de art. 112 din Codul penal sau, altfel spus, sumele de bani provenite din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, cu privire la care se exercită acțiunile ce realizează elementul material al infracțiunii de spălare a banilor sunt supuse confiscării speciale în măsura în care nu servesc la despăgubirea statului.

Aspectul referitor la coexistența măsurii confiscării speciale și a obligării inculpatului la plata despăgubirilor civile a fost de altfel clarificat prin Decizia nr. 11/2015 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție, unde s-a statuat că cele două măsuri pot coexista, însă nu cu privire la același bun sau la aceeași sumă de bani.

Prin raportare la obiectul prezentei sesizări și în cazul infracțiunii de evaziune fiscală, indiferent dacă această infracțiune intră sau nu în concurs cu infracțiunea de spălare a banilor, sumele de bani reprezentând obligațiile fiscale datorate statului nu pot face concomitent obiect al obligației de plată a inculpatului atât ca efect al confiscării speciale, cât și ca efect al obligării inculpatului la plata despăgubirilor, considerentele regăsindu-se pe deplin în conținutul deciziei menționate.

În condițiile în care suma de bani dobândită în urma comiterii unei infracțiuni nu se mai află în posesia făptuitorului, ci a fost folosită pentru despăgubirea persoanei vătămate, nu mai există situația premisă a deținerii produsului unei infracțiuni și, implicit, nu există nicio stare de pericol, nejustificându-se sub niciun aspect luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale.

De altfel, conform Deciziei nr. 16/2016 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție, infracțiunea de spălare a banilor este o infracțiune autonomă, nefiind condiționată de existența unei soluții de condamnare pentru infracțiune din care provin bunurile, cu condiția să existe probe certe de vinovăție în acest sens.

Așadar, confiscarea specială este o măsură de siguranță care are ca scop înlăturarea stării de pericol asupra circuitului economic, stare generată de operațiunile nelegale efectuate.

Pe de altă parte, obligarea unui inculpat la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală are ca temei răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie, având drept scop repararea prejudiciului produs prin comiterea acestei infracțiuni.

În susținerea acestei concluzii relevantă este, de asemenea, și Decizia nr. 17 din 2015 a completului ce a soluționat recursul în interesul legii al Înaltei Curți de Casație și Justiție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 875 din 23 noiembrie 2015, care explicitează într-un mod exhaustiv modul de soluționare a laturii civile în cauzele penale având ca obiect infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută în Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, și care statuează că „instanța, soluționând acțiunea civilă, dispune obligarea inculpatului condamnat pentru săvârșirea acestor infracțiuni la plata sumelor reprezentând obligația fiscală principală datorată și la plata sumelor reprezentând obligațiile fiscale accesorii datorate, în condițiile Codului de procedură fiscală”.

Totodată, se impune a se arăta faptul că cele două infracțiuni, respectiv cea de evaziune fiscală și cea de spălare a banilor, se circumscriu unor elemente de analiză total diferite în ceea ce privește elementele constitutive ale acestora și ca atare efectele ce le produc trebuie analizate, interpretate și aplicate în consecință.

De asemenea revine judecătorului fondului obligația de a verifica în urma probelor administrate în cauză dacă întreaga sumă de bani obținută a avut sau nu la bază operațiuni legale, iar, pentru ipoteza în care aceste sume nu au avut la bază operațiuni reale, să stabilească dacă acestea au fost supuse procesului de „albire”, pentru că doar cu privire la aceste sume operează confiscarea specială; reținerea celor două infracțiuni în concurs nu atrage *de plano* aplicabilitatea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

În ipoteza existenței unui prejudiciu rezultat din săvârșirea faptei de evaziune fiscală, acesta trebuie acoperit, măsura confiscării ca urmare a infracțiunii de spălare a banilor

nemaifiind operabilă, întrucât ne aflăm în prezența unui prejudiciu unic, iar aplicarea concomitentă a celor două măsuri ar avea drept consecință o dublă sancționare a persoanei acuzate și condamnate pentru comiterea ambelor infracțiuni.

Față de aceste considerente, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală va admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția I penală în Dosarul nr. 27.910/3/2015, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „În interpretarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor și art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de

evaziune fiscală și, în caz afirmativ, suma ce face obiectul confiscării este reprezentată de valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale sau de valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 alin. 1 lit. c) din Legea nr. 241/2005?”

Va stabili că, în interpretarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor, nu se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală.

Pentru motivele arătate, în temeiul art. 475 și art. 477 din Codul de procedură penală:

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția I penală, în Dosarul nr. 27.910/3/2015, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept, dacă: „În interpretarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor și art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală și, în caz afirmativ, suma ce face obiectul confiscării este reprezentată de valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale sau de valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută în art. 9 alin. 1 lit. c) din Legea nr. 241/2005?”

Stabilește că „În interpretarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor și art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor **nu** se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală **concomitent** cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală.”

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată în ședință publică astăzi, 19 septembrie 2017.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE
A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
judecător **MIRELA SORINA POPESCU**

Magistrat-asistent,
Costin Cristian Pușcă

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

